

РАХУНКОВА ПАЛАТА

вул. М. Коцюбинського, 7, м. Київ, 01601, тел. (044) 234-95-65, 234-10-41, факс (044) 288-09-59
E-mail: rp@ac-rada.gov.ua

06.09.2017 № 07-1589

На № _____ від _____

Голові Верховної Ради
України

Парубію А.В.

Щодо результатів аудиту

Шановний Андрію Володимировичу!

Рахункова палата провела аудит ефективності реалізації державних програм і заходів у сфері професійної реабілітації та зайнятості осіб з інвалідністю.

За результатами його розгляду Рахункова палата зробила висновок, що Міністерством соціальної політики України (далі – Мінсоцполітики) не реалізовано проголошеної Урядом політики працевлаштування осіб з інвалідністю та як головним розпорядником бюджетних коштів за КПКВК 2507030 «Заходи із соціальної, трудової та професійної реабілітації інвалідів» у 2016 році не забезпечено виконання показників державних програм і заходів у сфері професійної реабілітації та зайнятості осіб з інвалідністю і досягнення запланованих ними результатів.

Незважаючи на стабільні джерела фінансування створення робочих місць для осіб з інвалідністю за Державною цільовою програмою «Національний план дій з реалізації Конвенції про права інвалідів» на період до 2020 року, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.2012 № 706, фактичні обсяги видатків безпосередньо на цю мету та оплату навчання таких осіб у загальній структурі були не лише низькими, а й стабільно зменшувалися.

У 2016 році видатки за КПКВК 2507030 на цю мету становили лише **34,6 млн грн (12 відс. фактичних надходжень до спеціального фонду у 2016 році)**, у I кварталі 2017 року – **679,8 тис. грн (0,8 відсотка)**. Таким чином, з кожної тисячі гривень надходжень адміністративно-господарських санкцій (далі – АГС), сплачених підприємствами до Фонду соціального захисту інвалідів (далі – Фонд) на створення робочих місць для осіб з інвалідністю, використано лише **85,7 грн**, на оплату їх навчання – **34,7 грн**, що, враховуючи високозатратність створення одного робочого місця (в середньому 337,7 тис. грн), критично недостатньо для досягнення основної мети.

Це, зокрема, пояснюється тим, що головним розпорядником коштів всупереч завданням Державної цільової програми не було визначено

обов'язкової частини коштів, що мала спрямовуватися для досягнення головної мети програми – збільшення чисельності осіб з інвалідністю, які провадять трудову діяльність.

За таких умов у 2015 році **на 46,1 тис. безробітних осіб** з інвалідністю, які перебували на обліку в державній службі зайнятості, створено за рахунок коштів Фонду **лише 342 робочих місця** (0,7 відс. від загальної кількості таких осіб), у 2016 році – **357 робочих місць** (0,8 відсотка). При цьому видатки на технічне переоснащення виробництва та на створення санітарно-гігієнічних умов згідно з індивідуальною програмою реабілітації інваліда, незважаючи на щорічне збільшення їх обсягів, практично не впливали на рівень працевлаштування осіб з інвалідністю. Звірка з даними Пенсійного фонду України показала, що в окремих випадках працевлаштовані на спеціально створених за рахунок коштів Фонду робочих місцях особи з інвалідністю через короткий термін звільнялися, що призводило до **непродуктивного використання бюджетних коштів**.

У 2016 році майже половину загальних обсягів видатків за програмою за КПКВК 2507030 (**105,1 млн грн**) спрямовано на забезпечення функціонування та створення реабілітаційних центрів.

Законодавчо визначені напрями використання коштів Фонду не узгоджуються з їх цільовим призначенням, а перелік напрямів розширено без відповідних законодавчих змін.

Недосконалість організаційно-правової системи працевлаштування осіб з інвалідністю не мотивує роботодавців до створення для них робочих місць, а відсутність важелів впливу державних органів у разі невиконання нормативу робочих місць для працевлаштування інвалідів та належних механізмів контролю за використанням коштів Фонду негативно позначається на наповненні спеціального фонду та ефективному використанні його ресурсів.

Зокрема, стаття 188-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення не встановлює відповідальності роботодавців за недодержання порядку реєстрації у відділеннях Фонду і несвоєчасне подання звітності. До проектів законів «Про Державний бюджет України на 2016 рік» і «Про Державний бюджет України на 2017 рік» включено видатки за бюджетною програмою за КПКВК 2507030 із спеціального фонду державного бюджету на створення реабілітаційних об'єктів. Статті 19 і 20 Закону України від 21.03.91 № 875 «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» (далі – Закон № 875) не визначають органу, що має забезпечувати контроль за нарахуванням і сплатою сум АГС і пені; не встановлюють обов'язкової частини сум АГС, що повинні спрямовуватися на заходи із створення робочих місць для осіб з інвалідністю; не приведені у відповідність із статтею 26, частиною другою статті 27 Закону України від 05.07.2012 № 5067 «Про зайнятість населення» у частині включення до переліку напрямів використання сум АГС щомісячної компенсації ЄСВ роботодавцям, які за направленням центру зайнятості працевлаштували особу з інвалідністю, зареєстровану як безробітна; не врегульовують напрямів стимулювання самозайнятості та підприємницької ініціативи осіб з інвалідністю.

Видатки за рахунок сум АГС на оплату судових витрат зросли з **1,3 млн грн** у 2015 році до **18,5 млн грн** у 2016 році, що становить майже половину коштів, спрямованих у 2016 році на створення робочих місць для осіб з інвалідністю, та є наслідком виключення Фонду згідно із Законом України від 22.05.2015 № 484 із переліку установ, що мають пільги зі сплати судового збору.

Норми статті 19 Закону № 875 та Порядку реєстрації підприємств, установ, організацій та фізичних осіб, що використовують найману працю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 31.01.2007 № 70, не визначають дій роботодавців у разі ліквідації таких підприємств або зменшення середньооблікової чисельності працівників, не врегульовують механізму їх зняття з обліку. Як наслідок, у Фонду відсутні підстави для регулярного виключення таких роботодавців з Єдиного інформаційного автоматизованого банку даних Фонду щодо реєстрації роботодавців та даних про зайнятість і працевлаштування інвалідів або присвоєння їм категорії «малочисельні».

Порядок проведення перевірки підприємств, установ, організацій та фізичних осіб, що використовують найману працю, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 31.01.2007 № 70, і Порядок нарахування пені та її сплати, затверджений наказом Мінсоцполітики від 15.05.2007 № 223, у частині визначення органами контролю відділень Фонду не приведено у відповідність зі статтею 19 Закону № 875, згідно з якою такі повноваження покладено на Державну службу України з питань праці.

Через невжиття Мінсоцполітики і Фондом достатніх заходів на виконання висновків і пропозицій Рахункової палати за результатами попереднього аудиту щодо законодавчого удосконалення механізму створення робочих місць, сплати сум АГС і пені та напрямів використання цих коштів майже всі рекомендації Рахункової палати не виконані. Як наслідок, не розв'язано проблем наповнення спеціального фонду державного бюджету та низки питань, пов'язаних із використанням цих коштів.

За результатами розгляду матеріалів проведеного аудиту Рахункова палата рекомендує Верховній Раді України прискорити розгляд зареєстрованих у Верховній Раді України законопроектів щодо удосконалення системи працевлаштування осіб з інвалідністю, зокрема:

- встановити у Кодексі України про адміністративні правопорушення відповідальність роботодавців за недодержання порядку реєстрації у відділеннях Фонду і несвоєчасне подання їм звітності (законопроект від 04.05.2016 № 4578);

- внести зміни до Бюджетного кодексу України в частині забезпечення функціонування реабілітаційних установ для осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю за рахунок загального фонду державного бюджету (законопроекти від 08.06.2015 № 2042а і від 04.05.2016 № 4586);

- внести зміни до Закону України від 21.03.91 № 875 «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», зокрема: визначити у статті 19 орган, що має забезпечувати контроль за нарахуванням і сплатою сум АГС і пені; привести статтю 20 у відповідність із статтею 26, частиною другою

статті 27 Закону України від 05.07.2012 № 5067 «Про зайнятість населення» у частині включення до переліку напрямів використання сум АГС щомісячної компенсації ЄСВ роботодавцям; встановити у статтях 19, 20 стимулюючі механізми для роботодавців з метою забезпечення ними реалізації прав осіб з інвалідністю на працю (законопроекти від 04.05.2016 № 4578 і від 06.05.2016 № 4598).

Водночас інформуємо, що Кабінету Міністрів України рекомендовано вжити заходів щодо:

- вирішення питання про включення Фонду до переліку установ, які згідно із Законом України від 08.07.2011 № 3674 «Про судовий збір» звільняються від сплати судового збору за позовами до роботодавців за несплату АГС;

- доручення Державній службі України з питань праці забезпечити приведення Порядку проведення перевірки підприємств, установ, організацій та фізичних осіб, що використовують найману працю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 31.01.2007 № 70, у відповідність зі статтею 19 Закону України від 21.03.91 № 875 «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» в частині визначення його органом контролю;

- встановлення у Порядку реєстрації підприємств, установ, організацій та фізичних осіб, що використовують найману працю, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 31.01.2007 № 70, механізму зняття з обліку роботодавців у разі ліквідації таких підприємств;

- доручення Державній службі статистики України забезпечити запровадження комплексного державного статистичного спостереження і єдиного методологічного підходу до формування державної статистичної звітності про соціальний захист осіб з інвалідністю, зокрема їх працевлаштування.

Надсилаємо відповідно до статті 37 Закону України «Про Рахункову палату».

З повагою

Т. в. п. Голови

О.С. Яременко